

כרמאן, کرمان, Kerman

העיר כרמאן הממוקמת בשוליים הגבוהים של מדבר כביר ((Kavir-e lut בגובה 1,076 מטרים מעל פני הים. בשיאם מגיעים ההרים שסביבה לגובה 3,600 מטרים מעל פני הים. היא בירת הפרובינציה 'כרמאן', דרומית לטהראן ומתגוררים בה כ-540,000 תושבים, רובם שיעים עם מיעוט זורואסטרי. רובו של המחוז מדברי והחקלאות מוגבלת לעמקים ולשולי האגנים הפנימיים, שבהם מתאפשרת השקייה באמצעות תעלות תת-קרקעיות המנצלות את מי התהום שבמניפות הסחף לרגלי ההרים. במקומות אלה מגדלים דגנים, אופיום, שומשומין, ירקות ופירות. גידול צאן מספק חומרי גלם לתעשיית שטיחים וצעפים. כלכלתה של העיר מבוססת עד היום בעיקר על שטיחי כרמאן הנודעים בעולם וממכרות נחושת הנמצאים בקרבתה. הנמל הראשי של המחוז הוא בַּנְדֵר עבאס. חלקים ממנה מוקפים בהרים, היוצרים רמות שונות של אקלים. בגלל הקרבה למדבר האקלים חם בקיץ וקר יחסית בחורף. סערות חול פוקדות את העיר מן המדבר הסמוך. ממוצע הגשמים הוא 135 מ"מ בשנה. במקום נמצאו מאובנים רבים ובשנת 2005 נתגלו טביעות רגל של דינוזאורים.

העיר מאוזכרת על-ידי היוונים בשם *Karamani*. היא מאוזכרת בתעודות גם בשמות *Karmania*, *Kermania* וגם בשם *Zhermanya*. העיר נוסדה כנראה על ידי המלך הסאסאנידי ארדאשיר ה-1 במאה ה-3 ומן הטעם הזה גם קראו לעיר *Ardasheer Khoreh*. הכובשים הערבים קראו לה גם בשמות *Bardeseer*, *Bardesheer* והאיראנים קראו לה בשם *Guasheer*.

שער המסגד שדרכו אגא מוחמד ח'אן נהג להיכנס לכרמאן

העיר כרמאן היה לה מעמד תרבותי מרכזי לאחר הכיבוש המוסלמי של איראן. במאה ה-10 היתה לבירת ארץ כרמאניה ונעשתה למרכז תרבות, כלכלה ומינהל של דרום פרס. בעיר השתמרו מסגד מהמאה ה-11, שרידי חומות ומבצר מימי הביניים. כרמאן הייתה תחת הכיבוש הסלג'וקי-טורקי במאות ה-11-12, אך שררה בה תחושה של עצמאות. כאר מרקו פולו ביקר בה בשנת 1271 העיר הייתה למרכז מסחרי שקישר בין המפרץ הפרסי לח'וראסאן ומרכז אסיה. לאורך תולדותיה ידעה העיר כובשים רבים, אך עד מהרה

התנהלו בה חיים של עשייה ומסחר. שטיחי כרמאן זכו להצלחה מחוץ לגבולותיה של איראן והם שווקו בתקופה הספוידית לאנגליה ולגרמניה. בשנת 1793 לופט עלי ח'אן הביס את השושלת הקג'ארית ובשנת 1794 כבש את כרמאן. עד מהרה אגא מוחמד ח'אן שם עליה מצור עד לפילת העיר לידי הכובש. כל האזרחים בעיר הוצאו להורג או נוקרו עיניהם. סופר כי 20,000 גלגלי-עין נערמו לפני הכובש. אגא מוחמד ח'אן. נשים וילדים נמכרו לעבדים והעיר נחרבה במשך תשעים יום. במאה ה-19 שבה ונבנתה העיר מחדש בצפון-מערב של חורבות העיר העתיקה והיא לא התאוששה עד המאה ה-20.

יהודים

בצד המיעוט הזוראסטרי הייתה בכרמאן גם קהילה יהודית

כתובה מכרמאן (א' בניסן תרי"ד – 1854). החתן ראובן בן-עזרא והכלה רחל כהנום בת ישעיה אפרים.